Vilket lands domstol är behörig?

Slovenien

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

I Slovenien är lokala domstolar (okrajna sodišča) och distriktsdomstolar (okrožna sodišča) behöriga att pröva tvistemål i första instans. De avgör alla vanliga civilrättsliga ärenden och tvister (t.ex. skadestånd, egendomstvister, familjetvister). Behörighetsavgränsningen mellan de lokala domstolarna och distriktsdomstolarna behandlas nedan.

I handelsrättsliga ärenden är däremot bara distriktsdomstolarna behöriga att besluta och döma i första instans. Sådana ärenden är tvister där var och en av parterna är ett företag, en institution (även offentliga institutioner), ett kooperativ, staten eller någon annan gemenskap med lokalt självstyre, till exempel en kommun. Hit räknas också tvister som rör rättsförhållanden mellan enskilda näringsidkare som härrör från deras inkomstbringande verksamhet och ett företag, en institution (även offentliga institutioner), ett kooperativ, staten eller någon annan gemenskap med lokalt självstyre.

I arbetsrättsliga tvister är enligt lag arbetsdomstolar (delovna sodišča) och socialdomstolar (socialna sodišča) behöriga, även om tvisten till sitt innehåll är civilrättslig. Arbetsrättsliga tvister gäller förhållanden mellan en arbetstagare och en arbetsgivare som utgör överträdelser av rättigheter och skyldigheter i arbetslivet. Arbetsdomstolarna är behöriga att avgöra enskilda arbetsrättsliga tvister (anställningsförhållanden och ekonomiska rättigheter i anställningsförhållanden), kollektiva arbetstvister (tvister där den ena parten oftast är en fackförening eller någon annan formell arbetstagarrepresentation), tvister som rör strejkers laglighet samt tvister om arbetstagarnas lagstadgade rätt till inflytande över företagsförvaltningen enligt den slovenska lagstiftningen. Socialdomstolarna beslutar om rättigheter som rör invaliditets- och pensionsförsäkring, sjukförsäkring, arbetslöshetsförsäkring samt familjeförmåner och sociala förmåner.

Eftersom behörighetsfrågan blir aktuell först då talan väcks eller ansökan lämnas in till domstolen (domstolen avgör om den är behörig innan den prövar ärendet i sak) är det lämpligt att rådgöra med en advokat för att undvika onödig tidsspillan. Domstolen har nämligen en formell skyldighet att under hela förfarandet vara uppmärksam på att det verkligen är den och inte någon annan myndighet som är behörig i ärendet (t.ex. en förvaltningsmyndighet). Om det visar sig att en annan myndighet är behörig ska domstolen avvisa käromålet, vilket medför en onödig tidsförlust och ökade kostnader för parten.

Information om domstolarnas organisation, säten och behörighet finns också på webbplatsen för Sloveniens högsta domstol (*Vrhovno sodišče Republike Slovenije*): http://www.sodisce.si/

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

En talan kan väckas vid vilken domstol som helst i Slovenien, men den som väcker talan måste vara uppmärksam på reglerna om domstolarnas materiella behörighet (vilken domstol som är behörig att avgöra sakfrågan) och territoriella behörighet. Allmänna upplysningar med adresser till alla lokala domstolar och distriktsdomstolar i Slovenien finns på webbplatsen för Sloveniens högsta domstol: http://www.sodisce.si/

I Slovenien är den materiella behörigheten i första instans, det vill säga domstolens möjlighet att överhuvudtaget kunna ta ställning till de berörda parternas konkreta yrkanden, delad mellan de lokala domstolarna och distriktsdomstolarna. Följande två kriterier bestämmer vilken av dessa två domstolar som ska avgöra ärendet: värdet på fordran (föremålet för tvisten) och den rättsliga grunden för tvisten (tvistens innehåll och föremål).

Den allmänna regeln är att distriktsdomstolarna är behöriga när tvisteföremålet är av större värde och tvisten har stor betydelse för en parts liv och levnadssätt, eller när tvisten är särskilt juridiskt komplicerad på grund av att domstolarna vid sin prövning måste tillämpa lagstiftning som rör svåra och känsliga juridiska problem (t.ex. äktenskapsskillnad och underhållsbidrag till barn).

De fyra högre domstolarna med allmän behörighet (višja sodišča) i Slovenien fungerar som överprövningsinstanser och talan kan inte väckas direkt vid dessa domstolar. De högre domstolarna prövar överklaganden av domar och beslut som meddelats av de lokala domstolarna och distriktsdomstolarna. De avgör också behörighetstvister mellan lokala domstolar och distriktsdomstolar inom sina territoriella behörighetsområden.

Sloveniens högsta domstol (Vrhovno sodišče) prövar överklaganden av domar som meddelats av de högre domstolarna, främst beslut om så kallad revision samt laglighetsprövning. Vid ett förfarande i högsta domstolen är den berörda parten skyldig att söka advokathjälp, eftersom bara advokater får företa juridiskt giltiga processhandlingar vid Sloveniens högsta domstol.

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

Enligt beskrivningen i föregående punkt är behörigheten att döma i första instans delad mellan de lokala domstolarna och distriktsdomstolarna, vilket dock inte innebär att den ena typen av domstol står över den andra. Domstolarnas behörighet anges i lag, men generellt sett prövar distriktsdomstolarna främst ärenden som juridiskt och sakligt sett är mer komplicerade.

Det finns 44 lokala domstolar i Slovenien. Enligt civilprocesslagen (Zakon o pravdnem postopku, ZPP) är de behöriga i följande typer av mål:

Förmögenhetsrättsliga anspråk där värdet på det som tvisten gäller inte överstiger 20 000 euro.

Tvister som gäller intrång.

Tvister som gäller nyttjanderätt och hypotek.

Tvister som gäller hyres- och arrendeförhållanden.

Lokala domstolar behandlar också rättshjälpsmål för vilka ingen annan domstol är behörig enligt lagen samt andra mål som fastställs i lag.

De elva **distriktsdomstolarna** i Slovenien är behöriga i följande typer av mål:

Förmögenhetsrättsliga anspråk där värdet på det som tvisten gäller överstiger 20 000 euro.

Faderskaps- och moderskapstvister.

Äktenskapsmål.

Tvister om lagstadgat underhåll.

Vårdnadstvister.

Tvister om föräldrars och andra personers umgängesrätt som löses i samband vårdnadstvister.

Tvister om upphovsrätt, tvister som rör skydd eller användning av uppfinningar och varumärken eller rätt att använda firmanamn samt tvister som rör konkurrensskydd.

Handelsrättsliga tvister.

Tvister till följd av konkursförfaranden.
När det gäller immaterialrätt har distriktsdomstolen i Ljubljana exklusiv behörighet i första instans. Distriktsdomstolen är också behörig att besluta om ansökningar om internationell rättshjälp samt i ärenden som gäller rättshjälp vid beslut om erkännande av utländska domstolsavgöranden, och prövar även andra mål som anges i lag.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

I princip är det möjligt att väcka talan vid vilken som helst av de förstainstansdomstolar som nämns ovan. Domstolen där talan har väckts måste förvissa sig om att den är behörig innan den inleder domstolsförfarandet. Om den fastställer att den inte har territoriell behörighet i målet kan den förklara sig obehörig och överlämna ärendet till en annan domstol, men behöver endast göra detta om den invändande parten uppmärksammar den på att den är obehörig. Detta måste dock alltid göras när den andra domstolen har exklusiv territoriell behörighet. Det finns dock vissa allmänna regler om fastställande av domstolarnas territoriella behörighet som bör beaktas för att hålla kostnaderna nere och göra det möjligt att avsluta förfarandet så snabbt som möjligt.
I civilprocesslagen finns en regel om allmän och särskild territoriell behörighet. Behörigheten bestäms med hänsyn till parterna i och föremålet för tvisten. Nedan beskrivs närmare vad som gäller.

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Talan mot en fysisk eller juridisk person får bara väckas vid domstolen inom det område där svaranden är stadigvarande bosatt eller den juridiska personen har sitt säte. Om det gäller ett förfarande mot en utländsk fysisk eller juridisk person är i princip den domstol territoriellt behörig inom vars domkrets den utländska fysiska personen är bosatt eller den juridiska personen har sin filial.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

I vissa fall anger civilprocesslagen att talan kan väckas vid en annan domstol än den som fastställs enligt regeln om allmän territoriell behörighet. I särskilt angivna fall (med hänsyn till tvistens föremål eller innehåll) får talan bara väckas vid den domstol som är ensam behörig att avgöra målet i fråga. Detta kallas exklusiv territoriell behörighet.
Om käranden väcker talan vid en domstol som saknar territoriell behörighet, förklarar denna sig obehörig och överlämnar ärendet till en behörig domstol, som fortsätter förfarandet som om det hade inletts vid den domstolen.

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

I vissa fall kan två domstolar ha territoriell behörighet samtidigt. I sådant fall kan den klagande välja vid vilken domstol talan ska väckas **(selektiv behörighet)**. Sådan behörighet fastställs i artiklarna 49–65 i civilprocesslagen. I det följande beskrivs därför bara de viktigaste och mest relevanta fallen ur de berörda parternas synvinkel.
I tvister om lagstadgat underhåll är, förutom domstolen med allmän territoriell behörighet, även domstolen på den ort där den som väcker talan (den underhållsberättigade) är stadigvarande bosatt behörig. Parterna i ett äktenskapsmål har också möjlighet att välja domstol (mål om äktenskapsskillnad). Behörig domstol är då domstolen inom det område där makarna senast var stadigvarande bosatta. I faderskaps- och moderskapstvister är behörig domstol också den domstol vars upptagningsområde omfattar den ort där barnet – om detta enligt slovensk lagstiftning kan väcka en sådan talan – är stadigvarande bosatt. När en slovensk domstol är behörig i sådana tvister, det vill säga på grund av att käranden är stadigvarande bosatt i Slovenien, har domstolen på den ort där käranden är stadigvarande bosatt territoriell behörighet. I mål om utomobligatoriskt skadestånd (de vanligaste fallen är trafikolyckor) är den domstol behörig inom vars domkrets skadan orsakades (platsen för trafikolyckan) eller domstolen på den ort där följderna av skadan uppstod tillsammans med den domstol som har allmän territoriell behörighet. Om skadan leder till förlust av människoliv eller allvarlig skada har även domstolen på den ort där den skadelidande är stadigvarande bosatt behörighet. I tvister mellan parter i ett avtal har även domstolen inom vars domkrets avtalsförpliktelserna ska fullgöras behörighet. Motsvarande gäller i tvister som rör växlar eller checkar (domstolen på den ort där betalningen ska ske).
Selektiv behörighet tillämpas även vid konsumenträttsliga tvister där käranden är en konsument (fysisk person). I sådana ärenden är det inte bara domstolen med allmän territoriell behörighet som är behörig, utan även domstolen på den ort där konsumenten är stadigvarande eller tillfälligt bosatt. Om käranden i en konsumenträttslig tvist är ett företag är domstolen på den ort där konsumenten är stadigvarande eller tillfälligt bosatt behörig. En annan domstol kan endast vara territoriellt behörig om konsumenten och företaget ingår ett avtal efter det att tvisten uppstod eller ett avtal som ger konsumenten rätt att även väcka talan vid andra domstolar. I tvister som rör försäkringsförhållanden där svaranden är ett försäkringsbolag är det inte bara domstolen med allmän territoriell behörighet och domstolen på den ort där försäkringsbolagets filial har sitt säte som är behörig, utan även domstolen på den ort där käranden är stadigvarande eller tillfälligt bosatt. I tvister som rör försäkringsförhållanden får ett försäkringsbolag endast väcka talan vid en domstol som är behörig på den ort där svaranden, i form av försäkringstagare, försäkrad person eller förmånstagare, är stadigvarande eller tillfälligt bosatt eller har sitt säte. En annan domstol kan endast vara territoriellt behörig om parterna i tvisten ingår ett avtal efter det att tvisten uppstod eller ett avtal som ger försäkringstagaren, den försäkrade personen eller förmånstagaren rätt att även väcka talan vid andra domstolar.
Andra fall där selektiv behörighet gäller anges i civilprocesslagen.

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

I vissa fall föreskriver lagen särskild territoriell behörighet och anger den domstol som ensam är behörig att avgöra särskilda ärenden. Detta kallas **exklusiv territoriell behörighet** och gäller i följande fall:
Tvister om fast egendom och om intrång samt hyra och arrende av egendom. Domstolen inom vars domkrets den fasta egendomen är belägen har behörighet.
Tvister som rör sakrätter till flygplan och fartyg (och tvister om leasing av dessa). Domstolen inom vars domkrets det register förs i vilket fartyget eller flygplanet är registrerat har behörighet.
Tvister i samband med eller till följd av rättsliga eller administrativa verkställighetsförfaranden samt tvister i samband med eller till följd av konkursförfaranden. Domstolen inom vars domkrets den domstol som genomför verkställighets- eller konkursförfarandet finns är exklusivt behörig.

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Enligt slovensk lag kan parterna i vissa fall avtala om vilken domstol som ska vara behörig i första instans (**avtal om territoriell behörighet**). Parterna kan således komma överens om att en annan domstol än den som anges i lag ska vara territoriellt behörig. Det är dock viktigt att komma ihåg att de inte kan avtala om vilken domstol som ska ha materiell behörighet (***ratione materiae***), det vill säga vara behörig att pröva sakfrågan. Detta kan endast fastställas genom lag (se förklaringen ovan).
Parterna kan komma överens om att en domstol i första instans som annars saknar territoriell behörighet får avgöra tvisten. Grundvillkoret är att den domstol som parterna har kommit överens om är behörig att pröva målet i sak eller har materiell behörighet (se behörighetsavgränsningen mellan lokala domstolar och distriktsdomstolar). En överenskommelse är dock inte möjlig när en domstol har lagstadgad exklusiv territoriell behörighet (se föregående punkt).
Avtalet ska vara skriftligt och avse en särskild tvist eller framtida tvist som uppstår eller kan uppstå genom parternas specifika rättsförhållande. Avtalet ska bifogas den stämningsansökan som inleder förfarandet vid den domstol som parterna har kommit överens om. Det bör noteras att det inte är möjligt att komma överens om territoriell behörighet under förfarandets gång, det vill säga om talan redan har väckts vid domstolen utan att avtalet bifogats.

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

I den slovenska rättsordningen finns inga specialdomstolar inom det civil- eller handelsrättsliga området (t.ex. särskilda familjedomstolar för äktenskapstvister eller tvister mellan föräldrar och barn). Alla tvister avgörs i lokala domstolar och distriktsdomstolar, eller i de avdelningar för civilrättsliga och handelsrättsliga frågor som finns inom dessa. Domstolarna har olika avdelningar (för civilrätt, handelsrätt, verkställighet och arvsrätt samt för andra mål än tvistemål). I regel är det specialiserade domare som meddelar domar och beslut vid dessa avdelningar.
Särskilda domstolar finns bara för arbetsrättsliga tvister och socialrättsliga tvister. Deras behörighet och organisation beskrivs i inledningen till detta faktablad.

Länkar

http://www.sodisce.si/
http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/preciscenaBesedilaZakonov
https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs
http://www.pisrs.si/Pis.web/

Senaste uppdatering: 08/09/2021

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.